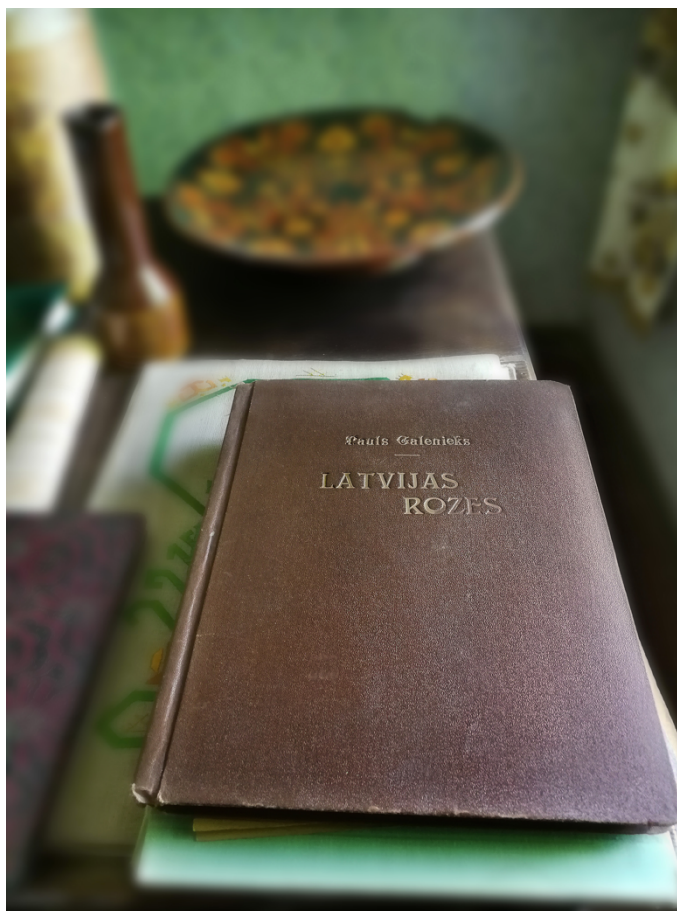

Daiga Jamonte, Bc.hist. Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātāja

Paula Galenieka disertācija “Latvijas rozes”

Atzīmējot profesora Paula Galenieka 130. jubileju, par mēneša priekšmetu ir izvēlēta pētnieka disertācija “Latvijas rozes”, kas tika aizstāvēta 1936. gadā, iegūstot dabaszinātņu doktora grādu Dr. rer. Nat.

P. Galenieka disertācija “Latvijas rozes” uz galda profesora piemiņas kabinetā Baldones “Rozītēs”. 2020. gada vasara. Foto: Daiga Jamonte

Disertācija “Latvijas rozes” ir pirmais plašais pētījums par Latvijas savvaļas rozēm. Darbā apkopota informācija par visām Latvijā sastopamajām rožu sugām un to izplatību. Tajā ietvertas arī ziņas par rožu pētījumu un sistematikas vēsturi.

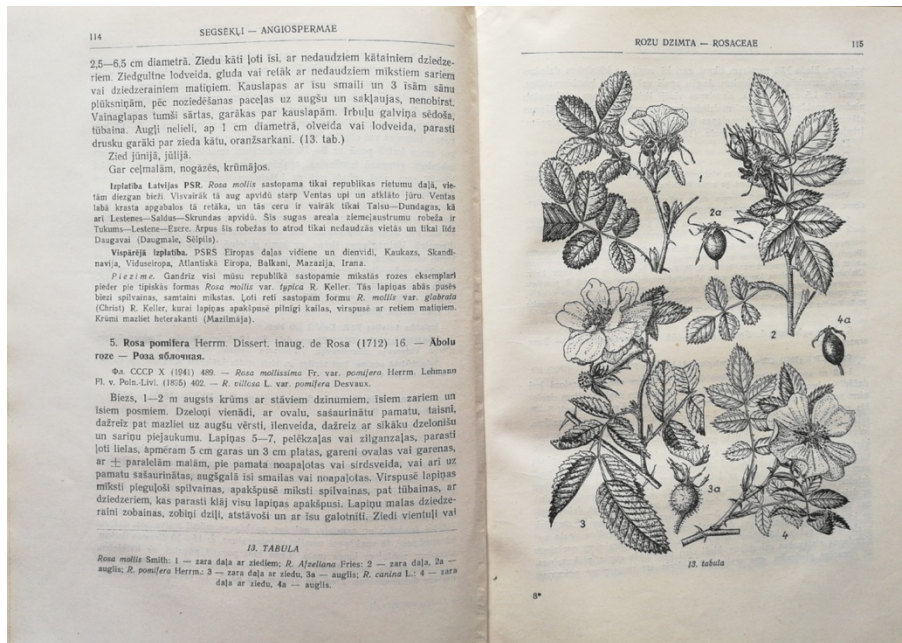
Savvaļas rožu pētījumi tika veikti visā Latvijā un 1929. gadā iegādātajās mājās Baldones “Rozītēs”. Mājām dotais vārds liecina par zinātnieka īpašo attieksmi pret rozēm. “Rozītēs” profesors izveidoja dendroloģiskos stādījumus un lielāko savvaļas rožu kolekciju Latvijā.

Disertāciju LU Muzejam 2020. gada vasarā uzdāvināja profesora mazmeita Sandra Smagare. Teksts ir drukāts uz lapām ar ūdenszīmi un tajā ar P. Galenieku roku veikti nelieli labojumi.

P. Galenieka ievāktais ādlapainās rozes *Rosa coriifolia* paraugs Herbarium Latvicum kolekcijā. 1934.gads.

Disertācijas tapšanas gaitā pētnieks ir ievācis bagātīgu **rožu herbāriju**, kas tagad glabājas LU Muzejā, herbārija kolekcijā *Herbarium Latvicum* (starptautiskais kods RIG II). No visiem vairāk nekā 500 rožu eksikātiem (kopā 17 mapes), kas šeit iekļauti, liela daļa ir P. Galenieka vākums, atsevišķu sugu varietātes, piemēram, *Rosa coriifolia* var. *glabrescens* ir pārstāvētas tikai no disertācijas laikā ievāktajiem paraugiem.

Grāmatas “Latvijas PSR flora” atvērums nodaļā par rožu ģinti.

Populārzinātnisku rakstu par rozēm P. Galenieks bija publicējis jau 1932. gadā žurnālā “Daugava”. Otrs raksts, kas veltīts rožu vēsturei, tika publicēts laikraksta “Jaunākās Zinas” 1938. gada 21. jūlija numurā, tas arī tika iekļauts 1940. gadā izdotajā rakstu krājumā “Daba un mēs”, kur apkopoti P. Galenieka ar pseidonīmu Omegars publicētie populārzinātniskie raksti. Savukārt pilnu zinātnisku aprakstu par rozēm profesors sagatavoja fundamentālajam izdevumam “Latvijas PSR flora” (1953 – 1959), kura sagatavošanu viņš vadīja.

Viens no izcilākajiem Latvijas botāniķiem Pauls Galenieks ir dzimis 1891. gada 23. februārī Kurzemē Rubas pagastā. 1911. gadā viņš uzsāka studijas Rīgas Politehniskā institūta Lauksaimniecības nodaļā, 1917. gadā kopā ar institūtu devās emigrācijā, kur arī ieguva diplomu un uzsāka savas darba gaitas. Jau 1921. gadā P. Galenieks atgriezās Latvijā un tūlīt sāka strādāt Latvijas Universitātē, kur nostrādāja līdz sava mūža nogalei. Kopš Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas dibināšanas, viņš strādāja arī šeit. Savā mūžā profesors izaudzināja daudzus talantīgus botāniķus. P. Galenieks piedalījās LU Botāniskā dārza izveidošanā, pēc Otrā pasaules kara bija tā direktors, bet 1956. gadā iesaistījās Zinātņu akadēmijas Botāniskā dārza izveidē Salaspilī. P. Galenieks bija daudzu zinātnisko, populārzinātnisko publikāciju un mācību līdzekļu autors. 1959. gadā profesors saņēma LPSR Nopelniem bagātā zinātnes darbinieka goda nosaukumu. Dzīves gaitas viņš beidza 1962. gada 15. maijā un tika apglabāts Meža kapos Rīgā.

Literatūra:

Pauls Galenieks /sastādīja: Ināra Melgalve, Inta Liepiņa ; Latvijas Lauksaimniecības universitāte. - Jelgava : Latvijas Lauksaimniecības universitāte, 2014.

Pauls Galenieks/ Plēsums.- LLA P. Galeniekam veltītās atceres konferences speciālizlaidums.- 1991. gads.

“Viesos pie Kaukāza augiem”. Autors E. Vimba. 1961. gads (BOT15652)

“Paula Galenieka nekrologs”. Autors A. Kirhenšteins. 1962. gads. (BOT15549)

P. Galenieka biogrāfija. Autors nezināms, sagatavots pēc M. Galenieces raksta. 1981. gads (BOT15593)

"Paulam Galeniekam 110". Autors nezināms. 2006. gads. (BOT15553)

P. Galenika biogrāfija. Autors E. Vimba. 1991. gads. (BOT15652)

"Profesors P. Galenijs bija arī dendrologs". Autors E. Vimba. 20. gs. beigas. (BOT15652)